

Les lliçons del 6 d'octubre

Des de l'endemà mateix de la revolta del 6 d'octubre del 1934, la dreta espanyola es va dedicar a manipular aquell episodi: un dels missatges més recurrents va ser la idea que el mòbil de Companys era 'separatista'

El 123è. president de la Generalitat, Lluís Companys, empresonat arran dels esdeveniments del 6 d'octubre de 1934. | BNE / Hemeroteca

Fa alguns mesos, durant la presentació d'un llibre de la FAES dedicat a la figura del polític Miguel Maura, l'expresident del govern espanyol, **José María Aznar, va comparar la situació actual amb la generada arran de la revolta del 6 d'octubre del 1934.** No era (ni serà) la primera vegada que algun dirigent conservador es referia a aquell esdeveniment històric. L'actual president del PP i deixeble declarat d'Aznar, Pablo Casado, s'hi va referir, en to amenaçador, pocs dies després del referèndum de l'1 d'octubre. Les declaracions van aixecar una considerable polseguera. L'aleshores vicesecretari de comunicació del Partit Popular va etzibar, sense massa miraments, que "el dia 6 va passar sense pena ni glòria el 83è aniversari de la declaració d'independència per part de Companys". A banda d'aquesta qualificació de la proclama, Pablo Casado va afirmar que "el que la declari [la independència, s'entén] potser acaba com el que la va declarar fa 83 anys". La referència final estava sustentada en la ignorància històrica (és evident que Casado es referia a l'afusellament de Companys i no a la reclusió perpètua, a la qual va ser condemnat el 6 de juny de 1935); però també contenia una notable dosi de cinisme, sobretot tenint en compte que, **encara avui, el Partit Popular no ha condemnat els crims comesos pel franquisme** i s'ha negat reiteradament a declarar la nul·litat del judici a Lluís Companys, que va acabar amb l'execució del President de la Generalitat.

De fet, **des de l'endemà mateix de la revolta, la dreta espanyola s'ha dedicat a manipular, de manera sistemàtica, aquell episodi. Un dels missatges més recurrents ha estat la idea que el mòbil de Companys era "separatista".** La idea va començar a circular poques hores després de la proclama (apareix en la primera al·locució del president del consell de ministres, Alejandro Lerroux) i **s'alimentava de la dèria sistemàtica de bona part de la premsa de Madrid per etiquetar qualsevol moviment català com a "separatista"**, ja fos el tancament de caixes del 1899 o la revolta anticlerical i antimilitarista del 1909.

Judici a Lluís Companys al llavors Tribunal de Garanties Constitucionals, que el va condemnar a 30 anys de presó per insurrecció. Foto: BNE / Hemeroteca.

Després de més de 80 anys, però, hom hauria de ser capaç de llegir els documents originals. Si ho fes, descobriria que **la crida de Companys no tenia, en cap cas, un component separatista**. El president de la Generalitat va proclamar "l'Estat Català de la República Federal Espanyola"; i, al mateix temps, **va convidar a "establir a Catalunya el govern provisional de la República, que trobarà en el nostre poble català el més generós impuls de fraternitat en el comú anhel d'edificar una República Federal lliure i magnífica"**. La intenció de Companys, tal com han destacat la majoria dels historiadors, era provocar un gir en la direcció de la República. Recuperar, dit d'una altra manera, l'esperit del 14 d'abril del 1931, pervertit arran de l'entrada de la dreta reaccionària i antiautonomista al govern de l'Estat; i fer-ho amb el mateix procediment que s'havia utilitzat per enderrocar la monarquia. De fet, **la revolta no es va limitar a Catalunya, sinó que es va produir també a d'altres punts de l'Estat, amb una especial intensitat a Astúries. I va tenir el suport inestimable del PSOE, les altres esquerres hispàniques i algunes organitzacions obreres, que van convocar una vaga general revolucionària arreu de l'Estat**. En tot cas, no cal conèixer excessivament la figura de Companys per adonar-se que no era independentista i, paradoxalment, que la vegada que es va mostrar més proper a una situació d'independència va ser a partir del 19 de juliol del 1936, quan el fracàs del cop d'estat va generar un buit de poder i va conduir la Generalitat a una situació que alguns historiadors han definit com a "quasi estat".

Si no en tenim prou amb els documents generats pels mateixos revoltats, podem resseguir també els documents judicials. En aquest sentit, **en el seu informe final, el mateix fiscal de la República va afirmar, implícitament, que no s'estava proclamant la independència de Catalunya, sinó més aviat forçant el model polític vigent**; un objectiu que, en tot cas, no podria fer-se de forma unilateral des de la Generalitat sinó que necessitava el concurs de tot l'Estat. Només cal llegir la sentència emesa pel Tribunal de Garanties contra el Govern de la Generalitat per adonar-se que el mòbil separatista no apareix enlloc. En el document, de fet, s'entra de ple en el debat del federalisme i es remarca que la Generalitat havia intentat imposar aquest model (i no

la independència) a través de la violència, tot i que les Corts havien "*desechado (...) la propuesta del proyecto en el que se definía a Cataluña como estado autónoma dentro de la República española*".

En tot cas, posats a cercar lliçons, estaria bé recordar la gestió de la revolta **després de les eleccions del 16 de febrer de 1936, quan la Diputació Permanent de les Corts** -que encara seguia controlada per les dretes (i no només per la CEDA, sinó també per partits situats a la seva dreta, entre els quals el del mateix Miguel Maura)- **va donar el vistiplau al projecte d'amnistia impulsat pel govern de Manuel Azaña**. Una mesura que formava part del programa del Front Popular i que era reclamada per milers de persones llançades als carrers o a les portes dels centres penitenciaris. En tot cas, just abans d'entrar a la reunió de la Diputació Permanent en la que es va aprovar l'amnistia, el representant de la CEDA -el partit que havia participat (des del govern) en la repressió posterior als fets d'octubre- va anunciar que el seu partit estava disposat a votar a favor de l'amnistia i ho va justificar dient que "*el Gobierno nos lo pide en nombre de la paz y nosotros acudimos como un solo hombre a cumplir con este deber, dejando aparte puntos de vista doctrinales*". I, tot seguit, va afegir que l'amnistia era "*necesaria para pacificar los espíritus y una consecuencia de la voluntad electoral del país*".

Si tenim en compte el balanç a nivell de morts que havia provocat la revolta del 1934 (més de 2.000 només a Astúries) i l'escenari de tensió que es vivia durant aquells mesos, resulta especialment rellevant una decisió com aquella -que, tot sigui dit de passava, també contribueix a desmuntar els tòpics que ens presenten les setmanes prèvies al 18 de juliol de 1936 com un escenari irremissiblement abocat a la guerra civil i sense cap esclatxa per al diàleg i l'acord. Alguna persona s'imagina, en la situació actual, algun gest dels partits de dretes (o la principal formació de l'esquerra, tan se val) que vagi en la mateixa direcció que el que van fer els partits conservadors el 1936? **Algú pot arribar a imaginar-se algun líder polític al·ludint a la necessitat de "pacificar els esperits" tal com va fer el portaveu de la CEDA Manuel Jiménez Fernández el 21 de febrer de 1936?** Com a a mínim en la gestió d'aquella crisi, doncs, els polítics de fa 85 anys van demostrar que havien après la lliçó.

@pensem_cat

Bibliografia:

- Barrul, Jaume: *Els escenaris del 6 d'octubre*, Pòrtic, Barcelona, 2014
- Bou i Garriga, Gisela; González Vilalta, Arnau: *La creació del mite Lluís Companys. El 6 d'octubre de 1934 i la defensa de Companys per Ossorio y Gallardo*, Editorial Base, Barcelona, 2007
- Cruells, Manuel: *El 6 d'octubre a Catalunya*, Pòrtic, Barcelona, 1970
- González Vilalta, Arnau: «La discusión parlamentaria del régimen provisional de Cataluña (octubre 1934-enero 1935)», a *España Contemporánea*, 29, 2006, pàg. 25-44
- González i Vilalta, Arnau; López Esteve, Manel; Ucelay-Da Cal, Enric (editors): *6 d'octubre. La desfeta de la revolució catalanista de 1934*, Editorial Base, Barcelona, 2014
- López Esteve, Manel: *Els fets del 6 d'octubre de 1934*, Editorial Base, Barcelona, 2013
- Lorente, Elena; Simó, Manuel: *El Sis d'Octubre del president Companys. El federalisme com a defensa de les llibertats contra el feixisme*, Pagès Editors, Lleida, 2004

- Nieto, Alejandro: *La rebelión militar de la Generalidad de Cataluña contra la República. El 6 de octubre de 1934 en Barcelona*, Marcial Pons, Madrid, 2014